

**Одеський національний університет імені І. І. Мечникова**  
**Геолого-географічний факультет**  
**Кафедра економічної та соціальної географії і туризму**

**Силабус курсу**  
**«ГЕОСТРАТЕГУВАННЯ ТА ГЕОПЛАНУВАННЯ»**

|                           |                                                                                                                      |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Обсяг</b>              | Загальна кількість: кредитів 4; годин - 120; залікових модулів - 1; змістовних модулів - 3                           |
| <b>Семестр, Рік</b>       | 2 сем / 1рік                                                                                                         |
| <b>Дні, Час, Місце</b>    | за розкладом занять                                                                                                  |
| <b>Викладач (і)</b>       | Шашеро Антоніна Миколаївна; кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму |
| <b>Контактний телефон</b> | 0950708155                                                                                                           |
| <b>E-mail:</b>            | laboratorygis@ukr.net                                                                                                |
| <b>Робоче місце</b>       | кафедра економічної та соціальної географії і туризму                                                                |
| <b>Консультації</b>       | очні консультації: середа з 14.00-15.00                                                                              |

**КОМУНІКАЦІЯ**

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

e-mail: [laboratorygis@ukr.net](mailto:laboratorygis@ukr.net), Viber, Telegram, Google Classroom, Zoom/

телефон: 0950708155

аудиторія: за розкладом

**АНОТАЦІЯ КУРСУ** (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

**Предмет вивчення дисципліни** - вивчення навчальної дисципліни «Геостратегування та геопланування». Відновлення ефективного розвитку сучасної Української соборної держави має ґрунтуватися на сучасних методологічних концепціях, теоріях, водночас і нових реаліях світової архітектури. Сучасні геополітичні концепції, географічні стратегії покликані формувати гуманістичний світ. Але оскільки геополітика побудована на засадах протиставлення, боротьби, суперництва і обґрунтування війни як продовження політики іншими засобами постає необхідність у формуванні когнітивної системи, в рамках якої б знайшов свій опис весь спектр явищ стратегічного порядку стосовно прив'язки не лише до землі, простору і суші, як це зазвичай виокремлюють різноманітні сучасні дослідники, виділяючи геополітику як самостійний напрям дослідження, а передусім стратегічний зріз – стратегічний простір, в якому функціонують явища стратегічного порядку, що може бути описано і досліджено в рамках адекватної теоретичної системи – геостратегії.

**Пререквізити і постреквізити курсу:** лекційний курс та практичні заняття з курсу «Геостратегування та геопланування» є однією з професійно орієнтованих дисциплін, що викладаються майбутнім магістрам географії. На базі отриманих знань з дисциплін «Істрія та методологія географічної науки» та «Глобалізаційні процеси». Дисципліна закладає підґрунтя розуміння такого складного соціально-політичного та економічного процесу, як методологія розроблення геостратегії, формування власної теорії розвитку Української держави, і як наслідок обґрунтована політико-безпекова практика реалізації стратегічних національних інтересів.

**Мета курсу** - є можливість розширити і закріпити набутті знання з географії світу, регіональної географії, політичної географії через введення нового підходу – аналізу світового геополітичного та економічного процесу крізь призму геостратегій.

**Завдання дисципліни:** Засвоєння студентами базових знань із фундаментальної і прикладної політичної географії, геополітики, геостратегії держав та усвідомлення ними ролі навчальної дисципліни для розуміння сучасного світового процесу; навчитися виявляти геостратегії головних суб'єктів світового процесу. Оволодіти понятійним апаратом та інструментарієм та геостратегічного та геополітичного аналізу. Засвоїти основні класичні та сучасні концепції геополітики та географічної науки. Закріпити та розширити отримані раніше знання з аналізу географічних процесів.

**Очікувані результати.** У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** передові концепції, методи науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей географії, головні тенденції, концепції та гіпотези еволюції сучасного світу; знати та розуміти сутність поняття «геостратегія» (географічна стратегія) її об'єкт, предмет і головні завдання; знати, розуміти і застосовувати на практиці теорії та методологію системи наук, які формують геостратегію; знати основні геополітичні проблеми різних регіонів світу; головні положення та напрями геостратегії України, її геополітичні інтереси на сучасному етапі; знати та розуміти головні концепції географічної науки; знати та розуміти концепції геопланування однієї з стратегій сучасної географії.

**вміти:** виявляти роль геополітичного чинника у сучасній міжнародній політиці; аналізувати сучасні геополітичні теорії з огляду на реалії постбіполярного світу та особливості геополітичної ситуації в Україні; обґрунтовувати можливі шляхи і способи розв'язання геополітичних проблем; вміти визначати та вирішувати головні завдання пов'язані з геостратегіями та концепціями розвитку України.

**бути здатним:**

самостійно осмислювати сучасні проблеми, планувати і проводити прикладні дослідження із використанням нових стратегічних підходів, теоретичних та практичних знань і технологій у сфері геодезії та землекористування (СК1, СК02, СК9).

приймати управлінські рішення щодо організації об'єктів геодезії та землеустрою, розробляти заходи з охорони земель та оцінювати їх наслідки на різних рівнях управління з дотриманням принципів сталого розвитку та вимог законодавства (СК2, РН3, РН9);

## ОПИС КУРСУ

### **Форми і методи навчання**

Курс буде викладений у формі: лекцій (22 год.) та практичних занять (18 год.), організації самостійної роботи студентів (80 год.) **на денному відділенні.**

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні - розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні - демонстрація, ілюстрація; семінарські-дискусійні заняття тощо.

За характером логіки Пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

## ***Зміст навчальної дисципліни (перелік тем (загальні блоки))***

### ***Змістовий модуль 1. Теоретичні основи геостратегії та геополітики.***

**Тема 1.** Геостратегія як наукова дисципліна. Географічна стратегія та геополітика в структурі світового процесу.

**Тема 2.** Геостратегія держави: сучасні теорії і напрямки досліджень. Видатні діячі в галузі теорії геостратегії.

**Тема 3.** Держава як основний елемент геополітичної структури світу.

**Тема 4.** Геополітичні аспекти регіональної політики

**Тема 5.** Становлення та сучасний стан геополітики в Україні.

### ***Змістовий модуль 2. Сучасні географічні концепції та парадигми.***

**Тема 6.** Концепції дослідження ландшафту, система - земна поверхня –територія - земля.

**Тема 7.** Концепції територіальної організації суспільства.

**Тема 8.** Геополітичні конфлікти в сучасному світі.

### ***Змістовий модуль 3. Геопланування сучасний напрям географічної науки.***

**Тема 9.** Регіональне просторове планування.

**Тема 10.** Методологічні підходи та цільові настанови геопланування.

**Тема 11.** Планування територій різних функціональних типів.

## **Визнання результатів, отриманих в системі неформальної/інформальної освіти**

В рамках опанування цієї навчальної дисципліни здобувач може пройти освітні або професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси на масових платформах чи у системі громадянської освіти.

Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача): *курси навчальних платформ GEONIX, Julie's Data які пропонують зручний засіб саморозвитку і професійного зростання за відповідною спеціальністю/ міждисциплінарним дотичним напрямом.*

Здобувач має право також обрати самостійно освітню платформу та курс, які відповідають змісту цієї навчальної дисципліни.

Результати, отримані в системі неформальної/інформальної освіти, засвідчуються відповідним сертифікатом, де вказуються обсяг годин (або кількість кредитів ЄКТС) та здобуті компетентності та результати навчання. Такі результати можуть бути зараховані як результати поточного, періодичного або підсумкового контролю за цією навчальною дисципліною за процедурами, визначеними «Положенням про порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова та відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж ОНУ імені І. І. Мечникова» [https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polozhennya\\_neformalna\\_osvita\\_2024\\_final.pdf](https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polozhennya_neformalna_osvita_2024_final.pdf)

## **МЕТОДИ НАВЧАННЯ**

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- **словесні методи:** лекції із застосуванням картографічного та наочного матеріалу, розповідь, пояснення, інструктаж, семінар-дискусія, понятійний диктант;
- **наочні методи:** демонстрація, ілюстрація (карти, картосхеми, фото курортів, відеоматеріали), мультимедійні презентації;

- **практичні методи:** складання класифікаційних схем, картосхем і порівняльних таблиць, розроблення реабілітаційних програм і курортно-оздоровчих турів, аналіз нормативних актів, виконання ІНДЗ, самотестування;
- **інтерактивні та цифрові методи:** робота в малих групах, кейс-метод, презентації та їх обговорення, використання ГІС-сервісів і відкритих даних ДАРТ, МОЗ, Держстату, відеоконференцій; застосування інструментів штучного інтелекту для пошуку інформації у межах, дозволених навчальним завданням.

За характером логіки пізнання застосовуються аналітичний, синтетичний, індуктивний і дедуктивний методи; за рівнем самостійності – проблемний, частково-пошуковий та дослідницький. Для здобувачів заочної форми навчання переважна частина матеріалу опановується самостійно з використанням електронних навчальних матеріалів та онлайн-консультацій викладача.

## ОЦІНЮВАННЯ

**Поточний контроль:** усне індивідуальне та фронтальне опитування, понятійні диктанти, оцінювання виконання практичних робіт (картосхеми, таблиці, програми), доповідей і презентацій, самостійних письмових робіт, поточне тестування.

**Періодичний контроль:** контрольна робота (тестування) за кожним змістовим модулем; оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

**Підсумковий контроль:** іспит (за навчальним планом) у письмовій формі (тестові завдання та теоретичні питання) або в усній формі за екзаменаційними білетами; за рішенням кафедри в умовах воєнного стану може проводитися дистанційно.

### Критерії оцінювання за різними видами роботи

| Вид контролю                                                        | Кількість балів   |
|---------------------------------------------------------------------|-------------------|
| Опитування, понятійний диктант, участь у дискусії (за тему)         | від 0 до 2 балів  |
| Виконання практичної роботи / завдання самостійної роботи (за тему) | від 0 до 3 балів  |
| Контрольна робота (тестування) за змістовим модулем                 | від 0 до 5 балів  |
| Підсумковий контроль – іспит                                        | від 0 до 30 балів |

| Вид контролю                             | Бали    | Критерії                                                                                                                                             |
|------------------------------------------|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Опитування, понятійний диктант, дискусія | 1 (1–2) | відповідь фрагментарна, репродуктивна; у понятійному диктанті правильно визначено менше половини понять                                              |
|                                          | 2 (3–4) | відповідь повна й аргументована, з використанням фахової термінології та прикладів; понятійний диктант виконано правильно; активна участь у дискусії |
| Практична робота / самостійна робота     | 1       | завдання виконано частково, з помилками; картосхема або таблиця неповна                                                                              |
|                                          | 2       | завдання виконано за зразком у повному обсязі з окремими неточностями                                                                                |
|                                          | 3 (4)   | завдання виконано творчо, з використанням актуальних даних і додаткових джерел; результати презентовано аудиторії                                    |

| Вид контролю                           | Бали | Критерії                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Контрольна робота за змістовим модулем | 0–5  | тестова робота з 20 завдань; за кожну правильну відповідь – 0,25 бала                                                                                                         |
| Іспит                                  | 0–30 | тестова частина – 0–10 балів (20 завдань × 0,5 бала);<br>теоретичне питання – 0–20 балів відповідно до критеріїв оцінювання теоретичної та практичної підготовки (див. п. 12) |

**Політика щодо дедлайнів та перескладання:** У випадку пропуску заняття з поважних причин здобувач зобов'язаний виконати контрольну роботу за відповідною темою у позанавчальний час за погодженням з викладачем. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

**Політика щодо академічної доброчесності:** під час опанування навчальної дисципліни категорично не припускаються будь-які види порушень академічної доброчесності з боку як здобувачів вищої освіти, так й викладача. У разі виявлення та фіксації будь-якого виду порушення академічної доброчесності, до порушника будуть застосовані санкції, передбачені Законом України «Про академічну доброчесність» та внутрішніми нормативними документами Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

**Політика щодо використання штучного інтелекту:** в ході опанування цієї навчальної дисципліни забороняється оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної та навчальної діяльності, якщо це не дозволено умовами навчального завдання, а сам цей факт не зазначено в навчальному завданні чи супровідних матеріалах до нього. Під час проходження підсумкового оцінювання використання ресурсів штучного інтелекту забороняється.

## Список рекомендованої літератури

### Основна література

1. Вегеш М.Н. Геополітика в постатях і термінах : підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія» / М. Вегеш, М. Палінчак, В. Петрінко. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2020. –786 с.
2. Вегеш М., Петрінко С. Геополітична енциклопедія: Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017
3. Голубець М.А. Середовищезнавство – в географічну науку. Український географічний журнал. Київ: 2015. №2. С. 10-15.
4. Денисик Г.І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. У 2-х частинах. – Вінниця: Едельвейс і К., 2012.
5. Дністрянський М.С. Геополітика: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 436 с.
6. Ландшафтне планування в Україні: методичні настанови / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін. [Під ред. академіка НАН України Л.Г. Руденка]. Київ: «Реферат», 2014. 144 с
7. Масляк П. О. Менталітетна база геостратегії Росії й України: теорія і практика XXI ст. Українознавство, 2022. Ч. 3.
8. Гречко Т.К., Лісовський С.А., Романюк С.А., Руденко Л.Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: Навчальний посібник. Національна академія державного управління при Президентові України, Ін-т географії НАН України. Київ, 2015. 264 с

9. Резнік О. Популістські орієнтації українців під час повномасштабної війни. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2024. № 1. С. 80-92, URL: <https://doi.org/10.15407/sociology2024.01.80>.
10. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Пилипенко І.О., Яворська В.В. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля. Навчальний посібник. Херсон: «Гельветика», 2018. 348 с.

#### *Додаткова література*

11. Василенко С. Геополітичні концепції і українська геополітика. Сучасна українська політика: Політики і політологи про неї. К., 2000. Вип. 2. С.63-73. Лісовський С.А., Марушевський Г.Б., Павличенко П.Г. Руденко Л.Г. Тимченко Т.В. Проект доповіді України до конференції ООН зі сталого (збалансованого) розвитку «Ріо + 20». Київ: Центр екологічної освіти та інформації. 2012. – 60 с.
12. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія: підручник. Київ: Центр учб. л-ри, 2012. 416 с.
13. Генеральна схема планування території України. Пояснювальна записка: в 2 т. Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, Державний інститут проектування міст ДІПРОМІСТО. Київ: 2000. Т.1. 2000. 49 с. Т.2. 2000. 68 с.
14. Дергачев В.А. Геополітика. Київ: ВИРА-Р, 2000. С. 11-12.
15. Кондратенко О. Геоекономічний вимір гібридної війни Російської Федерації проти України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Міжнародні відносини. 2019. № 2(50). С. 12–19.
16. Топчієв О. Г. Предметна область географії та її сучасні методологічні трансформації. *Український географічний журнал*. 2016. № 1. –С.64-69